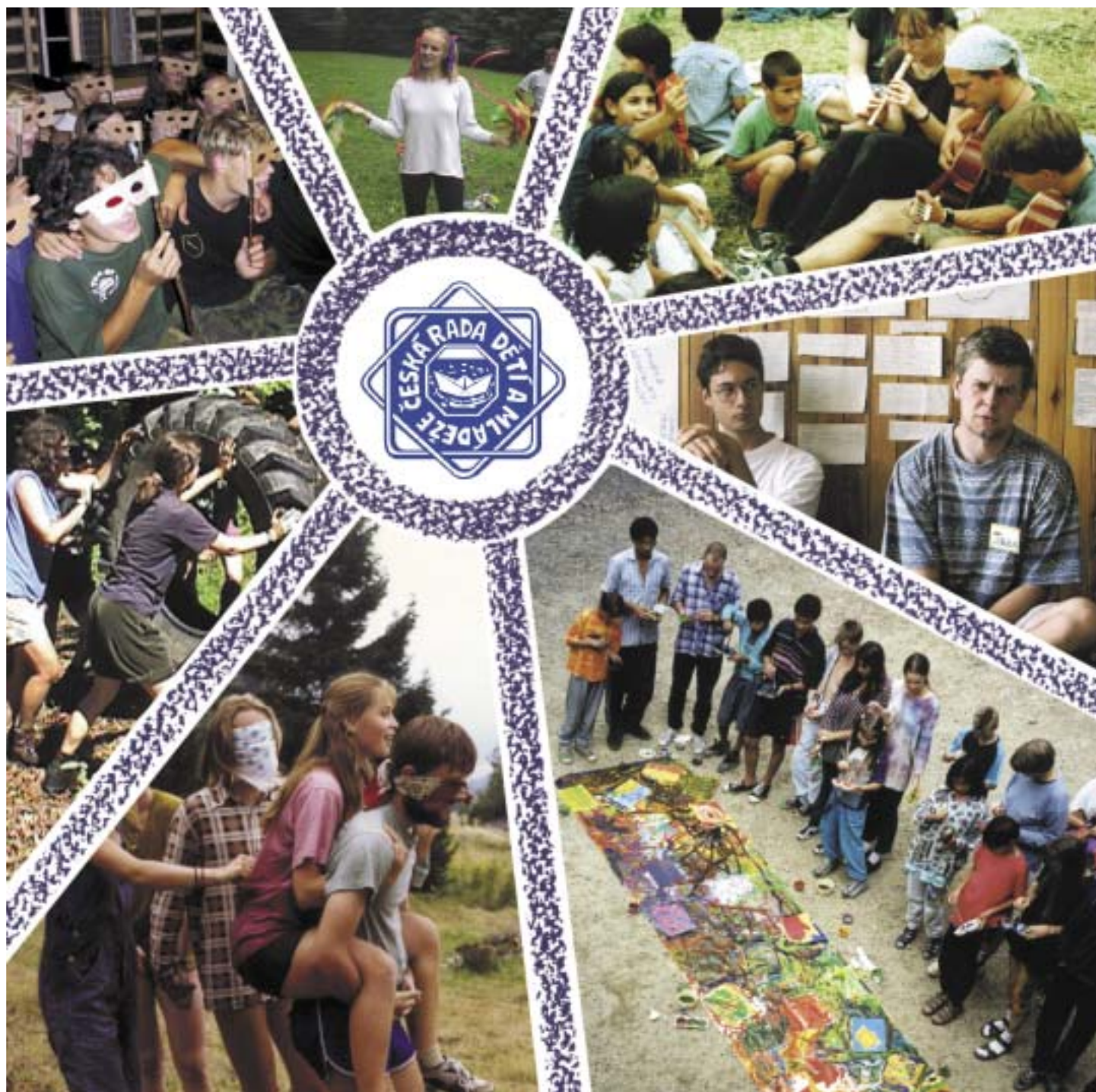

ARCHA

$\frac{2}{2003}$

ZPRAVODAJ O VÝCHOVĚ A VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE

řidičák - několik slov ke vzdělávání - vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží - vzdělání v dnešní společnosti - situace organizací dětí a mládeže a jejich dobrovolných pracovníků v české republice - vnitřní vzdělání - vzdělávací systémy sdružení dětí a mládeže - jamboree aneb kde se mladí lidé z celého světa učí toleranci a spolupráci - křesadlo: poděkování dobrovolníkům - jaká bude rozšířená evropská unie pro mladé - proti neočekávaným událostem: životní pojištění - mluvmu spolu

Řidičák

Jsme národem Komenského, tvrdili donedávna i ti, kteří se v praxi řídili spíše ideami Antona Semjonoviče Makarenka, zakladatele vzorného ústavu pro mladistvé provinilce v Sovětském Rusku. Po roce 1989 monopol státní výchovy mládeže v českých zemích padl, a s ním i recept na jediný možný, svrchovaně správný světový názor. Nastala obroda občanských sdružení. Byla obnovena řada historicky hluboce zakotvených organizací pro děti a mládež. Vlna nadšení dala vzniknout také spolkům zcela novým. Několik let se zdálo, že toto uspořádání je zcela přirozené a vyhovuje v podstatě všem: folklorní sdružení sdružuje mladé milovníky tance a zpěvu, turisté si chodí s batůžky po kraji, čeští a moravští indiáni táboří u ohňů v týpích, debujáři konají své nevšední fyzikální pokusy. Jak si který spolek vychovává dorost a příští vedoucí, je jen jeho starostí. To by mohl být jeden úhel pohledu. Z jiného úhlu, z ministerského nadhledu, lze bezpochyby vidět, jak se praménky a prameny malých i velkých organizací, často diametrálně odlišných, slévají v jeden mohutný proud: organizovanou mládež! Středoevropské

toky mají svá ustálená řečiště, tu a tam opevněná navigací, opatřená splavem či přehradou. Těž sdružení dětí a mládeže lze regulovat. Stát na to nástroje má. Snad nejmocnější je nástroj fiskální. Přestože naprostá většina vedoucích a funkcionářů pracuje bez nároku na honorář, některé spolky by se bez státního příspěvku staly v podstatě klubem pro dítko bohatých. Dlouholetý dialog mezi ministerstvem školství a zástupci největších dětských organizací nakonec přinesl řešení. Neoficiální pojem „řidičák na dítě“ vystihuje mnohé. Názory na jeho formu či potřebnost se velmi liší. Jsou tací, kteří by nesvěřili výchovu nikomu, kdo neabsolvoval léta přesně strukturovaného školení, proškolení a doškolení. Proces by prý mohl být garantovat, za příslušnou odměnu, jedině státem pověřená odborná organizace. Zcela opačný názor má většina z vedoucích, kteří s dětmi přímo pracují. Vědí, že určitý standard kvalitní výchovy dětí je potřebný. Současně si jsou vědomi, že osobní odpovědnosti je žádná z nabytých kvalifikací nezbaví. A neznalost zákona neomlouvá. Za současného stavu jsou početnější organizace s většími lidskými i materiálními zdroji schopny vytvořit a udržovat efektivní, nekalkulastupňový výchovný systém. Malé spolky to mají těžší. Jsou odkázány na své větší bratry, u nichž si mohou požadovanou kvalifikaci, pro ně v některých čas-

tech možná zcela nepotřebnou, splnit.

Proč o tom všem mluvit? Sdružení, která pracují s dětmi a mládeží, jsou nucena obstát v tvrdé tržní konkurenci. Děti, zejména z bývalých okresních a větších měst, mají velký výběr volnočasových aktivit. Nabídka převyšuje poptávku. Udržet zájem mládeže znamená pro oddílové vedoucí vždy trvalý proces reflexe a sebevzdělávání. Zabednění, ustrnutí morousi si žádné děti neudrží. Nejsou toho schopni.

V debatách na loňské CVVZ v Praze bylo možné srovnávat úroveň požadavků na kvalifikaci vedoucího v jednotlivých organizacích. Rozdíly jsou značné. Některá kritéria znalostí jdou vysoko i nad penzum ministerských požadavků. Nejsou to řadoví vedoucí, kdo je navrhuje. Ale jádrem občanských aktivit jsou dobrovolníci! Ti v případě pocitů neuspokojení a dojmu nepřiměřených nároků nebudou hrozit žádnou výstražnou stávkou. V tom nejhorším případě prostě na práci s dětmi rezignují. Nejsm pesimista. Každá situace má svá řešení, takzvaný řidičák na dítě může být jedním z nich. Jde jen o to, aby se z řidičáku, jehož rozsah je nutný a uměřený, nestalo něco zcela jiného. Získat řidičák na autobus nebylo nikdy ani jednoduché, ani levné. Nebo snad ano?

Jiří Chour, A-TOM

Několik slov ke vzdělávání

Je odvěkou skutečností, že můžu – mám-li do toho chuť – dělat cokoli. Ovšem výsledek bývá všelijaký, pokud nedělám zrovna to, co umím a znám. A chci-li něco dělat opravdu dobře, pak se to musím naučit. Hodně naučí škola, mnoho sám život, ale vždy zůstává něco, o co je nutno si doplňovat své vzdělání a dovednosti.

Tento „školometský“ příklad je sice poněkud zjednodušující, ale k tématu Archy snad vhodný. Domnívám se, že i v případě zapojení do činnosti v nestátních neziskových organizacích dětí a mládeže by se každý měl dále vzdělávat. A to nejen ve vztahu k aktivitám, které ve své organizaci dělá nebo kterých se účastní. To platí především pro vedoucí kolektivů dětí a mládeže na jakémkoliv stupni. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy považuje další vzdělávání a odbornou přípravu profesionálních i dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží

za potřebné. Proto tuto problematiku zahrnuje do připravovaného návrhu zákona o práci s dětmi a mládeží. Je již dostatečně obecně známa naše podmínka – absolvování vzdělávacího kursu pro vedoucí na táborech – pro sdružení žádající o státní dotaci na tábor.

V současné době se začíná naplňovat Koncepce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání a odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží, přijatá v loňském roce, v níž se předpokládá vytvoření několika akreditovaných pracovišť, která budou vytvářet širokou nabídku vzdělávacích aktivit i pro pracovníky a členy sdružení dětí a mládeže. Již v současné době je jich řada v běhu. Blížší informace o nich lze najít na www.svis.cz, www.izv-horovice.cz, www.idm-msmt.cz.

Je potřebné a správné, když jednotlivé organizace dětí a mládeže hledají cesty a prostředky k dalšímu vzdělávání a odborné přípravě svých vedoucích a ostatních členů a zároveň je dokáží přesvědčit o nutnosti této činnosti. Mám za to, že je to jedna z nejlepších cest jak ke zkvalitnění práce vlastní organizace, tak zejména k uspokojování zájmů a potřeb dětí a mladých lidí.

Mgr. Jindřich Fryč, ředitel odboru pro mládež MŠMT

Vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží

V tomto čísle Archy je řeč o vzdělávání, a to nikoli o povinné školní docházce nebo o vzdělávání středním či akademickým.

Samotný pojem vzdělávání stojí za bližší úvahu, protože je chápán velmi různě – na jedné straně jako samozřejmý celoživotní proces sebezdokonalování či seberealizace, na straně druhé nutné zlo, které podstupujeme jen tehdy, když nám jde o výhodné zaměstnání nebo povýšení.

My se zde chceme věnovat vzdělávání velmi specifickému – vzdělávání jako podmínce pro výkon dobrovolné či profesionální činnosti v občanských sdruženích pracujících s dětmi a mládeží.

To v současné době nemá oporu v zákoně, jedinou výjimkou je zákon 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a vyhláška MZ 106/2001 Sb., která přesně vymezuje požadavky na vzdělání a prokázání kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce zdravotníka zotavovacích akcí.

Většina občanských sdružení pracujících s dětmi a mládeží má zpracovaný interní vzdělávací systém, v němž dlouhodobě připravuje výchovné pracovníky v duchu svých tradic, stanov a programových zásad. Prokazují tím svou kompetentnost a zodpovědný přístup k rodičovské veřejnosti.

Více se o jednotlivých vzdělávacích systémech dozvíte na dalších stránkách této Archy.

Prvním z kroků ze strany MŠMT k zavedení systému do vzdělávání v NNO bylo stanovení povinnosti prokazovat způsobilost k výkonu funkce hlavních vedoucích dětských táborů a jejich zástupců, a to před nástupem do funkce. K důrazu na právě tento typ vzdělávání MŠMT vedla řada znepokojivých zjištění, která pracovníci MŠMT, oddělení mládeže krajských úřadů a hygienické služby získali při kontrolách dětských táborů v posledních 5 letech. Zásadním nástrojem motivace k naplňování této povinnosti jsou dotační pravidla MŠMT – sdružení, které tuto podmínku nesplní, nemůže pro svůj tábor žádat o dotaci MŠMT. Některá sdružení zařadila tuto podmínku do svých interních směrnic, některá usilují o její zrušení, protože se svými osnovami a hodinovou dotací kryje s osnovou základního interního vzdělávání.

Od loňského roku rovněž neplatí výjimka pro ty hlavní vedoucí, kterým v minulých letech stačilo k výkonu funkce pedagogické vzdělání.

Svým charakterem je v obecné rovině vzdělávání hlavních vedoucích táborů a jejich zástupců nadstavbové, proto je poněkud nešťastné, že systém vzdělávání v NNO byl ze strany MŠMT nastartován tímto zdánlivě nelogickým krokem.

V oblasti systematické celoroční práce s dětmi a mládeží zákonná povinnost prokazovat způsobilost k výkonu funkce neexistuje a nebude existovat, pokud nebude přijat zákon o práci s dětmi a mládeží – v návrhu tohoto zákona je kapitola přímo věnovaná kvalifikačním předpokladům pro přímou práci s dětmi a mládeží (ustanovení návrhu v posledním znění po projednání v legislativní radě vlády však některá sdružení považují za hrubý zásah do svého vnitřního života – práce na nově připravovaném znění dává naději na oboustrannou dohodu).

Akreditační komise MŠMT přiznala některým sdružením a institucím (aktuální přehled naleznete na www.idm-msmt.cz) právo vzdělávat své výchovné pracovníky a vystavovat jim osvědčení pro přímou práci s dětmi, platné obecně v celé ČR. Tento akreditovaný kurs má název „Vedoucí dětského kolektivu“, má pevnou osnovu a hodinovou dotaci 130 hodin. Osvědčení, vystavená úspěšným absolventům, mohou být přijímána jako osvědčení o rekvalifikaci, uznávané i pracovními úřady. MŠMT bohužel v posledních letech takové akreditace dalším sdružením neudělovalo, především s odkazem na připravovaný zákon o mládeži.

V červnu 2002 přijalo MŠMT „**Koncepci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání a odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v oblasti volného času**“. Tuto koncepci představili pracovníci MŠMT na semináři v Praze 14. 11. 2002. MŠMT v materiálu předpokládá, že do doby schválení „Zákona o mládeži“ bude „po dohodě se střešovacími orgány nevládních neziskových organizací naplňováním této koncepce experimentálně ověřován způsob vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží v jejich volném čase, a to na základě akreditovaného výkonu přípravy.“

Z materiálu vyjímáme zásadní informace: Koncepce spojuje dvě hlediska – kompetentnost pracovníka v oblasti volného času pro výkon funkce a kompetence právnické či fyzické osoby k přípravě těchto pracovníků na výkon funkce.

Koncepce stanovuje odpovědnost za průběh ověřování vzdělávacího systému takto:

- IDM MŠMT – výchova dobrovolných i profesionálních pracovníků občanských sdružení ve dvou kategoriích:
  - výchova vedoucích
  - příprava lektorů akreditovaných vzdělávacích center občanských sdružení
- IZV Hořovice – funkční studium pracovníků Domů dětí a mládeže
- SVIS Prachatice – funkční studium pracovníků školských zařízení

Koncepce dělí další vzdělávání pracovníků pro volný čas dětí a mládeže na tři ucelené bloky, a to na:

- uvádění do funkce
- průběžné studium
- specializované studium

Priority koncepce:

- vzdělávání vedoucích pracovníků
- cílená podpora jazykového vzdělávání
- regionální problematika

Finanční zajištění koncepce:

Ověřování výše uvedeného vzdělávacího systému je v koncepci označeno jako státem požadovaná aktivita a z toho důvodu bude účelově financována navýšením finančních prostředků pro kraje, které budou z těchto prostředků poskytovat účelové dotace pro vzdělávací střediska – podmínkou je, že činnost vzdělávacích středisek nebude komerční! Na tyto finanční prostředky bude mít nárok pouze takové vzdělávací zařízení, které k 1. 4. 2003 získá osvědčení o způsobilosti od akreditační komise MŠMT. Kraje budou účelové dotace poskytovat přímo nově akreditovaným subjektům.

Akreditace

V rámci akreditační komise pro DVPP, zřízené pokynem ministra č.j. 11 031/2001-25 se zřizuje Sekce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání. Sekce má 9 členů, z nichž navrhuje tři odbor pro mládež a po dvou členech ředitelé IDM, IZV a SVIS. Určení konkrétních osob je v kompetenci náměstka ministra skupiny 5. Posláním Sekce je posuzování žádostí o akreditace škol a školských zařízení, nestátních neziskových organizací a dalších subjektů z oblasti zájmového vzdělávání a práce s dětmi a mládeží mimo

školské vyučování. Návrhy, doporučení a stanoviska Sekce budou předávány Akreditační komisi, doporučené návrhy předkládá Akreditační komise náměstkovi ministra pro mládež a tělovýchovu, který vydá osvědčení o akreditaci. Sekce nahradí stávající Radu pro posuzování vzdělávacích programů NNO.

Akreditace je směřována na:

- instituce
- vzdělávací programy

Akreditace institucí:

- školy + školská zařízení – bude předmětem nového kariérního řádu
- profesionální a dobrovolní pracovníci NNO

Pravidla a podmínky – Nové akreditace budou projednávány v období 1. 1. – 31. 3. 2003 a budou v ideálním případě platit od 1. 4. 2003.

Nové akreditace ruší všechny předchozí, jejich platnost je 3 roky.

Plné znění koncepce naleznete ve Věstníku MŠMT, ročník LVIII, sešit 9, ze září 2002.

U odborných pracovníků IDM MŠMT je již dnes možné získat k připomínkování návrh učebních plánů pro experimentální kurzy „**Výchova vedoucích – odborné minimum**“ (hodinová dotace kurzu 40 hodin) a „**Příprava lektorů a vzdělavatelů lektorů**“ (hodinová dotace kurzu 50 hodin).

Seminář akreditovaných subjektů k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků plánuje IDM MŠMT na čtvrtek 3. 4. 2003 a výhledově i na 13. 11. 2003 – oba semináře se budou konat v Praze.

Na závěr je důležité připomenout všem, kteří ve svých sdruženích dosud nezačali se systematickým vzděláváním výchovných pracovníků, že s největší pravděpodobností v dohledné době může dojít ke schválení zákona o práci s dětmi a mládeží, který bude předpokládat povinnost získání akreditovaného vzdělání vedoucích. ČRD se snaží ovlivnit návrh zákona tak, aby občanská sdružení nebyla po jeho schválení ohrožena významným (u malých sdružení možná až likvidačním) úbytkem dospělých výchovných pracovníků, kterým by pod tíhou zákona nestačila dlouholetá praxe, obětavost a invence, jež jsou pro neziskový sektor tou největší devizou.

Milena Kořínková, Pionýr

Pavel Trantina, Junák – svaz skautů a skautek ČR

Vzdělání v dnešní společnosti

RNDr. Pavla Zielnicová, CSc., je v současné době ředitelkou Ústavu pro informace ve vzdělávání (www.uiv.cz) a zároveň vedoucí týmu pracujícího na koncepci nové maturitní zkoušky. Dlouhodobě se zabývá vzdělávacími systémy a srovnáváním kvality vzdělání v České republice a v zemích Evropské unie.

Některé jazyky, například angličtina, mají pro výchovu i vzdělávání jediný termín. Čeština to rozlišuje. Považujete to za důležité?

Obecně asi platí, že čím má jazyk bohatší slovník, tím je přesnějším nástrojem pro vyjádření myšlenek.

Čeština má pro anglické „education“ dokonce tři, nejen dvě slova, která jste zmínil:

je tu ještě dokonavé vzdělání. Pedagogové zpravidla umí všechna ta slova v odborných textech zvládnout. V běžném dorozumívání si však s tímto bohatstvím ne vždy dovedeme dost dobře poradit.

Od slova výchova se trochu odtahujeme, asi proto, že pro nás stále má z minulé doby přidech ideologické manipulace. Často proto mluvíme jen o vzdělávání, i tam, kde se jedná o víc než jen o rozvíjení rozumové stránky člověka.

A použijeme-li slovo výchova, raději k němu rychle připojíme „... a vzdělávání“.

Tím ale tam, kde nám jde o celek rozvíjení člověka a kde by stačilo slovo výchova, děláme umělou hranici mezi rozumem „a tím ostatním“.

A tak je někdy toto bohatství češtiny spíše ke škodě věci.

Jakou prestiž má podle vás vzdělání v současné české společnosti?

Češi si vzdělání, přinejmenším od doby národního obrození, vždy vysoce považovali. Mělo klíčový význam právě pro formování národního vědomí a sebevědomí. Jeho společenská prestiž pramenila i z toho, že vzdělání dávalo možnost vyniknout i těm, kdo nebyli

z bohatého rodu nebo se nehonosili šlechtickým titulem. Hodně se o tom dočteme ve starší české literatuře. V poslední době jako by se však vzdělání na našem žebříčku společenských hodnot propadalo. Není to jenom tím, že nás ještě stále dost ovlivňuje svět komerčních lákadel a ještě jsme si jej nedokázali zařadit na patřičné hodnotové místo. Důvod je i v tom, že význam vzdělání v moderní společnosti nesmírně roste, ne nadarmo se hovoří o „společnosti znalostí“. My jsme tento růst ještě nestačili zachytit a zůstáváme pozadu. Tady opravdu platí „kdo chvíli stál, již stojí opodál“. Vzdělání je motorem, který ponese další rozvoj společnosti. A na to dnešní vnímání významu vzdělání v české společnosti určitě nedostačuje.

Jaké jsou podle Vás hlavní směry růstu vzdělanosti naší společnosti v následujícím desetiletí?

Ty směry určitě nejsou nějaké specificky české, platí pro nás to, co pro demokracii a „společnost znalostí“ v celé Evropě. První, co nás napadne, je asi jazykové vzdělání. To ale samozřejmě není všechno – jsou

tu další okruhy základních znalostí a dovedností, které jsou potřebné pro kvalitní život občana v demokratické společnosti s evropským a dokonce globálním rozměrem. Ať se nám to líbí nebo ne, patří mezi ně vedle informační technologie také matematika. Výchova k občanství opřená o pochopení našeho místa v čase a prostoru – tedy historie a zeměpisu. Přírodní vědy jako základ moderních technologií. Rozvíjení tvořivosti a podnikatelského ducha, spolu s rozvíjením schopnosti pracovat v týmu. Výchova k sociální soudržnosti a solidaritě... Takto vyjmenováno za sebou je toho hodně, důležité však je, abychom dokázali všechno pojmout v uceleném vzdělávacím systému.

Jak se to promítne do návrhu nové státní maturity, jehož jste spoluautorkou?

Nová maturita reflektuje některé z důležitých bodů, které jsem vyjmenovala. Ve své části společně pro všechny maturanty bude ověřovat základní znalosti a dovednosti z mateřského a cizího jazyka a volitelně z matematiky, občanského, přírodovědně technického nebo informačně technologického základu.

Co představuje z Vašeho hlediska hlavní principy, v nichž má být současné vzdělání zakotveno?

Tady bychom asi hovořili o rovnosti šancí na vzdělání, o jeho otevřenosti a dostupnosti, variabilitě a prostupnosti vzdělávacích cest, o kompatibilitě vzdělání a kvalifikací v rámci celé Evropy, o celoživotním učení... Také o kvalitě vzdělání a o tom, jak co nejlépe využít zdroje, které pro vzdělávání máme k dispozici a které, jak dobře víme, nejsou neomezené.

Jsmo na prahu velkých změn a to, jak je zvládneme (a jak rychle), rozhodne o budoucím rozvoji a úspěchu naší země a naší společnosti.

ptal se Jiří Zajíc

Situace organizací dětí a mládeže a jejich dobrovolných pracovníků v ČR

Jak zlepšit postavení lidí, kteří ve svém volném čase vychovávají děti a mládež?

V souvislosti s připravovanou novou „Konceptí státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007“ a s již dlouho diskutovaným „Zákonem o podpoře práce s dětmi a mládeží“ vyvstává znovu otázka, jakou společenskou prestiž má dobrovolná činnost s dětmi a mládeží v jejich volném čase a jaké je a mělo by být postavení dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží. Během připomínkování obou zmíněných dokumentů jsme sesbírali řadu podnětů, o nichž bychom chtěli začít diskutovat.

Nejprve začněme dvěma hodnoceními současného stavu.

- Oblast výchovy a trávení volného času je, na rozdíl od pozornosti věnované handicapovaným či vrcholovému sportu, obecně na okraji zájmu, což se projevuje v nedostatečné společenské podpoře a prestiži (a návazném materiálním zabezpečení, ochotě sponzorů apod.). Jde přitom o zásadní předpoklad prevence sociálně patologických jevů.
- Dobrovolný pracovník – člen sdružení je vyloučen z působnosti Zákonu o dobrovolné službě, neboť zákon uznává jen dobrovolníka – nečlena sdružení. Takovýto zúžený úhel pohledu má negativní dopad na podmínky činnosti dobrovolných pracovníků a jejich zajištění a ve svém důsledku může mít i negativní vliv na jejich motivaci.

Česká rada dětí a mládeže předložila Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy následující doporučení **ke Koncepti státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007:**

V kapitole Mládež, vzdělání a výchova:

- V této oblasti bude kladen důraz na vyvážený **rozvoj všech tří forem výchovy a vzdělávání dětí a mládeže**, které komplementárně přispívají k plnohodnotnému vývoji jednotlivce,

a to formálního vzdělávání (škola), neformální výchovy a vzdělávání (rodina) a výchovy a vzdělávání mimo vyučování (NNO pracující s dětmi a mládeží apod.). Cílem je všestranně prospěšná **spolupráce rodiny, školy a nestátních neziskových organizací na rozvoji osobnosti mladého člověka**, jeho znalostí, dovedností a postojů.

- V návaznosti na prohloubení podpory zájmového vzdělávání Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy připraví **„Národní program podpory výchovy a vzdělávání mimo vyučování“** jako doplňující dokument k „Národnímu programu sportu pro všechny“.
- Pro zviditelnění přínosu práce s dětmi a mládeží mimo vyučování bude rovněž zavedena forma **oceňování profesionálních a dobrovolných pracovníků** v této oblasti.
- Stát bude výrazněji podporovat **vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží** v rámci nestátních neziskových organizací jako součásti procesu celoživotního vzdělávání.
- V souladu se současnými trendy vytváření „učící se společnosti“ a zkušenostmi z jiných evropských států budou hledány cesty k **uznání úrovně vzdělání dosažené prostřednictvím činnosti v organizacích dětí a mládeže**.

V kapitole Nestátní neziskové organizace působící v oblasti dětí a mládeže:

- V návaznosti na zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě bude připraven návrh na **vymezení postavení a podpory dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží** v rámci připravovaného zákona o práci s dětmi a mládeží.
- MŠMT stanoví **povinnost a pravidla pro spolupráci škol a školských zařízení s nevládními organizacemi**, zabývajícími se výchovou a vzděláváním mimo vyučování.

Naším zájmem je formální uznání přínosu výchovy a vzdělávání mimo vyučování, tedy to, že se mladí lidé prostřednictvím cílevědomé činnosti ve sdruženích dětí a mládeže a střediscích volného času vzdělávají (získávají znalosti) a socializují (získávají dovednosti a postoje prospěšné pro aktivní život ve společnosti). Jde nám o uznání všeobecně přijímané definice UNESCO, že výchova a vzdělávání mladého člověka závisí na všech třech pilířích – rodině, škole a nestátních neziskových organizacích.

Nestátní neziskové organizace by přitom měly být odpovídajícím způsobem podporovány ze strany státu, a to nejen finančně. Jde **především o vytvoření** takového **prostředí, v němž je činnost NNO obecně ceněna veřejností**, a ta ji bude moci podporovat sama prostřednictvím zvýhodněného poskytování darů, daňových asignací apod.

S prestiží souvisí i veřejná podpora pracovníků (dobrovolných i profesionálních) s dětmi a mládeží ve volném čase ze strany státu. Již téměř před dvěma lety podala ČRDM (prostřednictvím svého valného shromáždění) návrh na zřízení Ceny ministra za mimoškolní práci s dětmi a mládeží a tento návrh schválila i Komora mládeže MŠMT. Dosud však cena udělována není.

Spolupráce školy a NNO působících v oblasti výchovy a mládeže ve volném čase se mnohde daří, jinde naráží na nepochopení a jiné překážky. Zde je velký prostor pro prezentaci úspěšných případů a námětů. Vždyť školám by nemělo být jedno, jak jejich žáci a studenti tráví čas poté, co opustí jejich brány. NNO by měly získat prostor pro představení nabídky svých aktivit mladým lidem přímo v rámci vyučování.

Doposud jsme se věnovali spíše obecné situaci NNO. Podívejme se nyní na **práva a povinnosti pracovníků s dětmi a mládeží mimo vyučování**. Zřejmě se shodneme na tom, že pracovníci soustavně se věnující práci s dětmi a mládeží mimo vyučování by kromě samozřejmé podmínky zdravotní způsobilosti, beztrestnosti apod. měli být pro tuto činnost náležitě vzděláni. Dlouho byla diskutována otázka „řidičáku na dítě“. Dosavadní diskuse k zákonu o podpoře práce s dětmi a mládeží ústí v návrh stanovit jako povinnosti řádné proškolení či vzdělání každého, kdo se práci s dětmi a mládeží ve volném čase věnuje. Toto vzdělání bude probíhat buď v NNO, jež od MŠMT získají akreditaci svého vzdělávacího systému, či v jiných akreditovaných institucích.

Podmínkou by dle ČRDM mělo být, aby pro získání akreditace musela NNO splnit minimální hodinový a tematický objem a aby se na stanovování této „minimální osnovy“ a udělování akreditací podílela také samotná sdružení dětí a mládeže, která díky svým zkušenostem mají šanci posoudit realnost požadavků.

Pracovník s dětmi a mládeží tak získá školení či vzdělání pro svou činnost, ale jaká jsou jeho práva,

jak jej motivujeme pro jeho činnost a podporujeme? Nepochybně nejdůležitější je vnitřní motivace samotného pracovníka, to, s jakými ideály k činnosti přistupuje. Nalezli jsme i několik dalších námětů, jak je možné pracovníky s dětmi a mládeží dále podpořit:

- proplácet náklady (či alespoň jejich část) na vzdělávání (zde je nutné ocenit přístup MŠMT, které sdružením dětí a mládeže poskytuje již nyní dotace na vzdělávání jejich pracovníků),
- proplácet náklady na pojištění odpovědnosti,
- umožnit daňové úlevy (v řádu několika tisíc Kč ročně z daňového základu),
- zavést průkaz pracovníka s dětmi a mládeží, na základě něhož bude možné jedinci v průběhu roku přiznávat další výhody (slevy na dopravu, vstupy, ubytování apod.) – období ISIC apod.,
- dosažené vzdělání pro práci s dětmi a mládeží uznávat coby rekvalifikační kurs.

**Domníváte se, že výše uvedené návrhy jsou správné a jsou cestou kupředu?
A jaké jsou vaše náměty?**

Pavel Trantina

Malý slovníček pojmů

K plnému osobnímu i společenskému rozvoji jedince přispívá řada výchovně vzdělávacích činitelů. Všeobecně přijímaná definice UNESCO rozlišuje tři typy:

Formální vzdělávání (formal education) je hierarchicky strukturovaný, chronologicky postupný vzdělávací systém, který funguje od základních škol až po vysokoškolské instituce.

Neformální výchova a vzdělávání (informal education) je procesem, při kterém se jedinec učí zaujímat postoje, poznává hodnoty, získává zručnost a znalosti díky vlastní denní zkušenosti v rodině, mezi přáteli a sobě rovnými, médii a jiným vlivům a faktorům ve svém okolí.

Výchova a vzdělávání mimo vyučování (non-formal education) je organizovanou vzdělávací aktivitou mimo rámec zavedeného oficiálního systému, jejímž cílem je získání životních zkušeností a dovedností a rozvoj postojů založených na uceleném systému hodnot. Je prováděna především nestátními neziskovými organizacemi.

Jaký je rozdíl mezi výchovou, vzděláním a vzděláváním?

Výchova – komplexní (dlouhodobý) proces vzájemné interakce mezi vychovatelem a vychovávaným, během něhož si oba osvojují řadu dovedností, metod i postojů směřujících ke schopnosti být zralým dospělým člověkem. Tedy člověkem schopným navazovat a žít přiměřené vztahy k sobě, druhým lidem, světu i absolutnu.

Vzdělávání – (dlouhodobý) proces, při němž lidé vlastním úsilím a zpravidla za pomoci druhých rozvíjejí svou informační resp. dovednostní a vědomostní bázi i schopnost s ní efektivně zacházet.

Vzdělání – výsledný „produkt“ procesu vzdělávání.

Vnitřní vzdělání

Převážnou část aktivního týdne dnes děti tráví mimo rodinu. Celá odpoledne se jim věnují různí výchovní pracovníci, kamarádi, vedoucí oddílů a kroužků, učitelé, trenéři a známi. Každý z nich se určitou měrou podílí na výchově a formování osobnosti dítěte.

Rodina už nemá na dítě takový vliv jako dříve. Pracovní vytížení rodiče natolik zaneprázdňuje a odcizuje vlastním dětem, že už na ně nemají téměř žádný čas. V mnoha rodinách dnes dítě v rodičích nemá dostačující vzor budoucího dospělého, dobře začleněného ve společnosti. Děti a mládež se tak často stávají vychovateli sami sobě, anebo jsou vychovávaní lidmi, kteří se jim věnují z úkolu své profese či jako dobrovolníci. Dá se předpokládat, že výchova mimo rodinu se bude podílet stále větším procentem na všeobecné mravní i duchovní výbavě dětí.

V takovém případě je na místě se zamyslet nad faktem, že ne každý vedoucí je obdařen darem opravdu děti vychovávat. Stačí se podívat na nějaký dětský kolektiv, který se nasype s velkým řevem do tramvaje a všechny děti zaberou nejbližší místa. Na dalších stanicích si nově příchozí lidé už ani neškrtnou a vedoucí ... není schopen, nechce, nemá zájem, nevšiml si, neumí ... děti vybidnout, aby se zachovaly jinak. Nehledě k tomu, že děti s jistým stupněm vychování by taková věc měla napadnout automaticky.

Mám tím na mysli zejména dětský kolektiv, jemuž vládne (nebo nevládne) perfektně proškolený vedoucí, který

chrlí úžasné dobrodružné aktivity, vymýšlí nejlákavější hry a kypí energií a vtipem, ale v běžných situacích života fatálně zklame. Právě na ohromných maličkostech je postavena výchova dětí. Kdo je věrný v maličkostech, je určitě věrný i ve velkých věcech. Mohu mít tábor plný lahůdkových programů, ale pokud jako vedoucí „přehlédnu“, že jsem třeba odhodil papírek na lesní cestě, mohu si být jistý, že brzy nebudu sám. Tomu se říká příklad. A příklad je možná dnes tou nejvěrnější školou výchovy, jaká může existovat. Správný příklad nás nenaučí žádné školení. Je to jakýsi druh vnitřního vzdělání, vnitřní školy, kterou každý musí pochopit a svobodně přijmout.

Vedoucí jsou dennodenně ve styku s nejrůznějšími problémy dětí a mládeže. Od krize v rodině po další sociálně patologické projevy, které nemohou minout ani jeho svěřence.

I sebelépe intenzivně organizovaný volný čas neochrání děti od vlivu vrstevníků, kteří se

v žádném případě nechtějí nijak organizovat.

Ptal jsem se nedávno jednoho kluka, jestli nechce s námi do takového něco jako oddílu (nedovoluji si povědět pouze oddílu).

„Cccc,“ odpověděl nesouhlasným mlasknutím.

„Proč?“ ptám se.

„Chodil jsem a už mě to nebaví...“.

Stále větší důraz se tak klade na nízkoprahová zařízení, kde děti a mládež mohou svobodně s minimálními pravidly trávit čas podle libosti. Ale ať už se jedná o vedoucí organizovaného nebo neorganizovaného klubu, vždy musí umět rozeznat, že se něco děje, a správně reagovat. Ubývá charismatických vůdců, kteří dovedou děti motivovat a formovat.

Proto považují vnitřní a vnější vzdělání za rovnocenné.

Vnější vzdělání bych rád ještě doplnil o vzdělání, které bude následovat problémy společností, do nichž se děti dostávají. Jedná se převážně o drogovou problematiku, různé sociální krize, rodinné problémy, sexuální výchovu atd. V těchto oblastech musí ale v první řadě být vychováni sami šéfové dětí.

Ondra Martinek, Malý princ

Vzdělávací systémy sdružení dětí a mládeže

Školení vedoucích mladých hasičů

Nynější systém přípravy vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů vychází jednak z historie, jednak reaguje na moderní trendy dnešní doby, jež se ve vzdělávání dobrovolných „vychovatelů“ dětí mládeže ve volném čase odrážejí. Z oné „historie“ nám stále zůstávají tři kvalifikační stupně a ona „moderna“ přinesla zejména nezbytnou obměnu některých výukových oblastí a bezesporu i zařazení aktuálních moderních způsobů a principů výuky. Všechny tři stupně, které naši vedoucí získávají, mají pevně stanovenou posloupnost. Třetí, nejnižší stupeň, musí instruktor (osoba ve věku 15–18 let) nebo začínající vedoucí získat nejdříve do jednoho roku od započetí práce s kolektivem, druhý stupeň pak nejdříve dva roky po stupni tři a první pět let po druhém stupni. Stupně III. a II. prezentují tzv. základní vzdělání a stupeň I. potom vzdělání nejvyšší, odborné. Výrazný rozdíl mezi oběma kategoriemi představuje způsob získání kvalifikace. Základní vzdělávání (III. a II.) organizují nižší (krajské nebo okresní) články, nejvyšší stupeň lze získat pouze na základě absolvování kurzu vyhlášeného centrálně (1–2x za rok) Ústřední odbornou radou mládeže SH ČMS. Takto vyškolení vedoucí mají právo nosit se titulem činovník a právě oni jsou nositeli garance základního vzdělávání v nižších člancích. Z logiky věci tedy vyplývá, že naše základní vzdělávání je zaměřeno na získání nezbytných znalostí, dovedností a návyků, které správný vedoucí dětského kolektivu musí mít, aby se mohl stát úspěšným „učitelem-kamarádem, ale taky „kamarádem-učitelem“.

Náplň školicích kurzů k základnímu vzdělávání určují aktuální Učební texty pro instruktory a vedoucí kolektivů mladých hasičů. Ty obsahují stěžejní pasáže jako dokumenty SH ČMS, historie hasičského mládí, hasičské minimum, hra Plamen, celoroční činnost dorostu, zdravotní, bezpečnost práce, hygiena, pedagogika, psychologie, turistika, ekologie, zásady pobytu v přírodě, dětská tvořivost, dokumentace v kolektivu, ekonomické a právní minimum. Skládané zkoušky jsou tvořeny převážně třemi částmi – písemnou, ústní a praktickou. Jejich skutečná podoba je však plně v kompetenci příslušného činovníka, který kurz garantuje. Neznamena to však, že je nositelem „všeho vědění“, ale že si vytváří lektorský tým z řad odborníků z různých institucí a organizací, zajistí vhodné prostory a pomůcky ke školení, připraví řádná osvědčení atd. Je naprosto zřejmé, že kurz činovníků není již zaměřen na vzdělávání v jednotlivých oblastech výchovy dětí a mládeže, protože účastník kurzu má za sebou dle našeho systému min. 7–8 let aktivní práce s dětským kolektivem. Tyto vzdělávací akce jsou zaměřeny především na témata didaktiky a organizace školení v nižších člancích, tedy na vzdělávání „lektorů“. Tým, který činovníky připravuje, je složen převážně z odborníků v oblasti pedagogiky, didaktiky a organizace práce.

Pokud jste nabyli dojmu, že v roce 1990 získáte stupeň II. a za dvacet let jste stále považován za

„vychovatele“ odborníka, jste na omylu. Jak čas plyne, mnoho věcí se mění. Proto mají naši vedoucí dáno Směrnicí činnosti s kolektivem mladých hasičů (což je základní dokument, který stanovuje pravidla pro jejich vzdělávání) svou kvalifikaci pravidelně obnovovat po celou dobu práce s dětmi. Základní vzdělání (III. a II.) se obnovuje vždy po dvou letech a nejvyšší stupeň po třech letech. Specifikem našeho systému jsou jednak tzv. letní školy, což jsou čtrnáctidenní prázdninové pobyty se vzdělávacím programem určené pro budoucí instruktory či vedoucí ve věku 15–18 let a dále specializační kurzy s různými tématy (hlavní vedoucí táborů, mezinárodní soutěžní řád, státní a jiné dotace). Tyto kurzy mají charakter nadstavbový a jejich absolvování je většinou podmíněno již vlastnictvím některého ze základních kvalifikačních stupňů.

A co se nám v našem systému líbí, co můžeme vyznat jako klad? Jednoznačně – jednoduchost a možnost variability. Každý nižší článek má šanci vést si pod taktovkou „svého“ činovníka školicí kurzy k získání základních kvalifikačních stupňů dle místních podmínek a možností, samozřejmě v souladu s dokumenty SH ČMS a rozsahem výuky určeným, jak již bylo uvedeno, učebními texty. Naš vzdělávací systém se týká přibližně tři a půl tisíce pracovníků, kteří své dovednosti uplatňují při výchově 32 000 holek a kluků ve věku od 3 do 18 let.

Monika Homolková-Němečková
Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Vzdělávání ve FoS ČR

Folklorní sdružení ČR uspořádalo před několika lety vlastní čtyřsemestrální cyklus školení věnovaný budoucím mladým vedoucím národopisných souborů dětí i mládeže, choreografům a autorům folklorních pořadů. Školení, v jehož rámci se uskutečnilo 16 víkendových soustředění, absolvovaly čtyři desítky zájemců z celé republiky závěrečnými testy a pohovory.

V současné době realizuje Folklorní sdružení ČR v rámci spolupráce s Ústavem lidové kultury Strážnice a IPOS – ARTAMA Praha společný druhý běh nadstavbového vzdělávání v rámci projektu Škola lidové kultury. Absolventskými zkouškami byl před třemi lety uzavřen první čtyřsemestrální běh, v současné době probíhá první semestr druhého cyklu.

V národopisných regiónech, predovšetkým na Morave (Valašsko, Horácko, Haná a Slezsko), pořádajú jejich predstaviteľé pro své členské soubory vikendová regionální školení, obvykle jednou za rok nebo dva. Rada našich členských souborů pořádá svá vlastní školení, jejichž cílem je zlepšit techniku a dovednosti taneční, hudební i vokální.

Pro informaci i inspiraci svých členských souborů vydalo Folklorní sdružení ČR před léty publikaci R. Rejška s názvem Dokolečka, dokola..., v níž jsou uvedeny nejen české lidové tance, ale též instruktážní formou návod, jak postupovat při vzniku a registraci souboru jako občanského sdružení a také základní znalosti z oboru etnografie (národopisné oblasti, charakter a obsah lidového roku, nejznámější hudební folklorní styly, tance, kroje a lidová architektura).

Vzdělávání považují představitelé Folklorního sdružení ČR za velmi důležitou součást programu své činnosti.

František Synek, místopředseda FoS ČR

Jak se tomíci vzdělávají

Tomíci považují vzdělávání za nutnou součást svých aktivit, snaží se však vyhnout zdoluhavým, suchopárným a placeným školením a přednáškám ve školících střediscích. Tohoto typu vzdělávání si mladí lidé užijí dost ve školách. Asociace TOM se proto snaží využít zkušeností z řad vedoucích a přátel a vzdělávat se tak trochu po svém a hlavně zábavnou formou.

Pro výchovu nových vedoucích pořádají oddíly nejrůznější akce zaměřené na pobyt v přírodě – o vedení dětí na vodáckých akcích, hry v zimní přírodě, vedení letního nebo zimního tábora, bezpečnost dětí.

Jedním z pozoruhodných vzdělávacích počínů tomíků je letos již 3. ročník letní táborové školy pořádané v dědovské chalupě a na Moravě. Zajímavou a vtipnou formou (pomocí her či scének) se zde budoucí instruktoři a vedoucí zdokonalují v nejrůznějších činnostech: poznávání přírody, rozdělávání ohně třením dřev, recyklace papíru, stavba indiánské sauny, lasování, vymýšlení programu pro mladší členy oddílu, netradiční sporty – lakros, ringo, kriket apod. Patří sem též zajímavé besedy o problematice neziskových organizací, promítání diapozitivů o místním okolí či z dalekých cest, informace o bezpečnostních předpisech, poskytování první pomoci.

Táborové školy vedou zkušení vedoucí, odborníci a praktici ve svém oboru.

Zde jsou postřehy samotných účastníků LTS:

Letní táborová škola Dědov 2002

Táborová škola v Dědově předčila mé očekávání. Předpokládala jsem, že přijedeme, seznámíme se s ostatními účastníky, pak zasedneme ke stolu s tužkou a papírem a budeme si psát poznámky jako ve škole. Ale to se nestalo! Bylo to úplně jiné.

Myslela jsem si, že ze svého oddílu už prakticky všechno umím a znám spoustu zajímavého. To jsem se pořádně spletla.

Naši vedoucí nás překvapili, co všechno zajímavého se dá hrát prakticky se vším, i zdánlivě nepoužitelným. Každý den byl nabitý od rána do večera. Hry se střídaly s přednáškou, promítáním a sportovními činnostmi.

Velký úspěch měly hry Mattoni a Pašeráci, lasování. Pro mě byl neskutečným zážitkem trapezskok na vysokou hrazdu. O výbornou atmosféru se zasloužila prima parta. Vedení bylo bžůžo, tedy bezva. Těším se na další letní táborové školy a doufám, že každý účastník se mnou bude souhlasit. Bylo to super!

*Iva Šumerová - Babyji
TOM Sluníčka, Litoměřice*

Nás „žáků“ se sešlo osmnáct. Nad malebnými chaloupkami Dědova, kouzelné vesničky nedaleko Adršpašských skal šuměly husté lesy, lehký váněk spolu s bublající říčkou Metují vytvářely příjemnou atmosféru.

Navštívilo nás plno skvělých lidiček z oboru hudby, umění rozdělávání ohně, literatura a herectví, horolezectví, ekologii našeho světa jsme také neopominuli. Příučovali jsme se principům společenských her, na vlastní kůži jsme si jich plno vyzkoušeli. Po večerech jsme na plátně sledovali to, co se přes den událo, nebo spíše natočilo na kameru. Zlézání skal nám ukázalo, zda se dokážeme překonat. Každá etapa měla svůj cíl a přinesla nám nejen zábavu, ale i poučení.

V historii chalupy ožily životní příběhy lidí, kteří tam kdysi žili. Zhlédli jsme vzácnou „černou kuchyni“. Lasování procvičilo obratnost, ale i odvalu a sebevědomí. V nádherném prostředí Broumovského výběžku jsme si užili mnoho legrace a zábavy. Bylo to prima. Hodně jsme poznali: jak zabavit mladší tomíky, jak je učit poznávat přírodu, okolí, jiné lidi

a hlavně jak poznávat sama sebe. Asi takhle jsem letošní výcvik prvního prázdninového kursu viděl já.

*Jan Kryl, Tom Práčata, Rapšach
zpracovala Zuzana Antošová, ústředí A-TOM*

Vzdělávání v INEX – SDA

Vzdělávání členů a pracovníků INEX – SDA probíhá na třech úrovních:

- školení vedoucích, kteří připravují a vedou dobrovolnické projekty v České republice;
- příprava dobrovolníků vysílaných do zahraničí;
- účast zaměstnanců a aktivních členů sdružení na seminářích a školeních v ČR i v zahraničí.

Školení vedoucích

Účastníky našich školení připravujeme na roli vedoucích mezinárodních projektů. Ti, ačkoli by měli být rovnocenným členem skupiny, mají velkou zodpovědnost za přípravu, průběh i vyhodnocení projektu. Jsou těmi, kdo řeší ve skupině konflikty, kdo navrhuje její pracovní i volnočasový harmonogram, kdo motivuje účastníky k maximálnímu aktivnímu zapojení. Kromě toho, že musejí umět pracovat se skupinou dobrovolníků, kteří pocházejí z různých kulturních prostředí, jsou zároveň prostředníky mezi nimi a místní komunitou. Jelikož projekt podpoří i vhodná publicita, vyžaduje INEX – SDA od vedoucích schopnost kontaktovat média a podat jasné a úplné informace novinářům o konaném projektu a o naší organizaci.

Základním principem našich školení je vždy aktivní zapojení účastníků, protože věříme, že nejvíce se člověk naučí při činnosti a je-li nucen nabídnout vlastní řešení. Vzhledem ke stále častější účasti zahraničních vedoucích na našich školeních probíhají některé školicí bloky v angličtině, která je ostatně komunikačním jazykem většiny projektů.

Školení se snažíme obohatit novinkami z dění v INEX – SDA nebo skupinovou hrou a představíme aktuální letní dobrovolnické projekty, aby si mohli zvolit ten, jenž jim nejlépe „sedí“. Tradiční součástí školení je také „dobrovolná práce v praxi“, při níž společně s účastníky vylepšíme objekt, který nám poskytuje zázemí pro naše akce, nebo jeho okolí. Využíváme rovněž příležitosti získat nové nápady a pomocníky pro přípravu dalších školení.

Školení nováčků je vždy pro organizátory i pro účastníky náročnější. Trvá alespoň tři dny a program je opravdu nabitý. Vzhledem k vysokému počtu účastníků (někdy desítky), jsou vytvořeny skupiny postupně absolvující tyto školicí bloky: Pár slov o dobrovolnictví a poslání mezinárodních dobrovolnických projektů; Co je a čím se zabývá INEX – SDA; Příprava projektu krok za krokem; Simulace prvního dne projektu; Průběh projektu; Účetnictví projektu; Hodnocení projektu; Komunikace s místním partnerem; Komunikace s médii; Skupinová dynamika; Mezikulturní vzdělávání; Motivace; Řešení konfliktů; hry vhodné pro projekt; Zdravověda, hygiena a prevence.

Často jsou zařazovány aktivity obnovující pozornost účastníků.

Školení jsou realizována za pomoci členů INEX – SDA, aktivních dobrovolníků a zaměstnanců. Externí lektori jsou zváni výjimečně.

Příprava dobrovolníků vysílaných do zahraničí

Zahrnuje školení dobrovolníků vysílaných na krátkodobé projekty (2 – 3 týdny), dlouhodobé projekty (3 měsíce až 1 rok, např. Evropská dobrovolná služba) a do rizikových a rozvojových oblastí. Součástí programu jsou bloky jako např. obavy a očekávání; něco málo o INEX – SDA – představení aktivit sdružení; tematické pohádky na dobrou noc; motivace k odjezdu na projekt; tematická zamyšlení – co je rozvoj, co jsou rozvojové a rozvinuté země, bludný kruh chudoby a spirála rozvoje; kultura, ledevec kultury, předsudky a stereotypy; týmová spolupráce; první pomoc a hygiena na projektech, zdravotní prevence – očkování, hygiena; role mezinárodních organizací v rozvojové pomoci; vstup zkušených dobrovolníků a zahraničních dobrovolníků pobývajících v ČR; praktické otázky spojené s odjezdem do zahraničí (pojištění, domácí lékař, co s sebou); alternativní formy pomoci (Fair Trade, adopce na dálku, on-line dobrovolnictví) a další.

Účast zaměstnanců a dobrovolníků na školeních

Zájemci se mohou účastnit školicích aktivit pořádaných našimi partnerskými organizacemi v ČR i v zahraničí. Tematicky jsou semináře velmi různorodé a konají se po celé Evropě, výjimečně i v zámoří.

Školení, na něž jsou vysíláni zaměstnanci, se většinou týkají legislativy, projektové tematiky, tématu dobrovolnictví apod.

Zaměstnanci i ostatní členové se mnoha školicích aktivit účastní také jako školitelé.

Klára Dvořáková, Michaela Vlková, INEX – SDA

Co pro Pionýr znamená pojem příprava vedoucích?

Z prvního dojmu se chce odpovědět vcelku lacině: vzdělávání pro nás znamená hodně – je významnou součástí dění v Pionýru. Ale poctivě je také říci, že jde o velmi živý problém, neboť vzdělávání vedoucích s sebou přináší mnoho povinností a nutnost práce na sobě samém. Což zase už tak běžné není. Naše vzdělávání přináší i řadu sporných otázek – organizačních i lidských, nezakrývám. Narážíme na mnoho problémů: nedostatek času, občas i vůle, občas se pereme s přesvědčením o vlastní dokonalosti a nepotřebnosti „...pořád nějakých školení...“ To asi znají všichni. Ale prosazením

myšlenky, že jde o jednu z nejdůležitějších složek naší práce, jsme vykonali to nejdůležitější. Dokladem toho může být i získání povolení ke vzdělávání (tzv. akreditace) na několik typů kurzů od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, počet vyškolených hlavních vedoucích našich táborů a jejich zástupců a podobně.

Příprava vedoucích má u nás pevný řád – organizační strukturu (každá krajská organizace Pionýra má svoje vzdělávací centrum) i náplň. Vedle toho je však i dostatečně otevřená a různorodá svými způsoby práce, a tak vytváří dost prostoru pro splnění povinné kvalifikace i rozmanitých postupů doplňování a osvěžování znalostí a dovedností. Jde nám o oporu a možnost rozvoje každého vedoucího, v konečném důsledku získáváme díky akreditovaným kursům i značnou nezávislost na okolí.

Zásadním rysem přístupu Pionýra k přípravě vedoucích je totiž odpovědnost vůči rodičům a potažmo celé veřejnosti. Proto – nikoli úplně bez výhrad – ale zásadně podporujeme úsilí (zejména Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) o zavedení obecně přísnějších zásad v této oblasti. Tuto snahu vnímáme nikoli jako omezující (či dokonce svobody zbavující), ale jako doklad péče o děti, což je vlastně skutečně uplatňování Úmluvy o právech dítěte v běžném životě.

Martin Bělohávek, Pionýr

Příprava vedoucích v ČTU

Vzdělávání vedoucích našich dětských oddílů považujeme za důležité z následujících důvodů: Vedoucími dětských oddílů či klubů se v ČTU ve většině případů stávají odchovanci těchto klubů, kteří si zakládají klub vlastní, nebo si je stávající vedoucí vyberou jako své nástupce. Jelikož je vznik nového oddílu podmíněn registrací (souhlasem) příslušné Velké rady jako organizační složky ČTU a odstoupající vedoucí si vybírá svého nástupce s předpokladem další úspěšné činnosti oddílu, dostávají se do vedení oddílů primárně osoby vhodné pro tuto činnost, jak z hlediska svých morálních, tak i zdravotních a odborných schopností.

Výše uvedený princip výběru vedoucích musí být doplněn jejich dalším vzděláváním. Praktické zkušenosti nových vedoucích z předchozí práce v klubech je potřeba podložit teoretickými znalostmi, aby si uvědomili, z jakých principů (pedagogika), případně předpisů (bezpečnost) jejich zažité jednání získané praxí v klubech vychází. Vedoucí získají přehled předpisů, jimiž se práce s dětmi řídí, a současně základní informace o obsahu těchto norem.

Prostřednictvím vzdělávání si rovněž vedoucí dětských oddílů, především ti začínající, do důsledku uvědomí svoji morální i právní zodpovědnost ke svěřeným dětem.

V rámci školení dostanou vedoucí informace o změnách v legislativě, vysvětlení nejasností ve výkladu právních norem, ožvíjí si již získané vědomosti a na praktických příkladech poznají, jakým způsobem a s jakými důsledky jsou řešeny problémy, které mohou při práci s dětmi vzniknout. Neméně důležité pro práci s dětskými oddíly je i získání nových nápadů a námětů pro celoroční činnost.

V ČTU jsou zavedeny dva směry vzdělávání. Jedná se především o vzdělávání odborné, získávané na táborech školách, a vzdělávání vedoucích dětských oddílů.

Pro kvalitní přípravu vzdělávání jsme zřídili Vzdělávací zařízení ČTU akreditované k pořádání následujících kurzů:

vedoucí dětských kolektivů, člen první pomoci ČTU (zdravotní kurzy), hlavní vedoucí tábora.

Nosným programem Vzdělávacího zařízení ČTU je pořádání kurzů „Vedoucí dětských kolektivů“. Vzdělávání, které interně nazýváme „plackováním“ pořádáme v omezeném rozsahu pro mládež ve věku 15-18 let a v plném rozsahu pro vedoucí oddílů. Instruktory tak mají možnost získat „malou placku“ a vedoucí oddílů pak „velkou placku“.

Složitá je situace zákonné opory vzdělávání. Zákon o mládeži stále není na světě, takže všechny obory (kromě oboru „hlavní vedoucí tábora“) školíme na základě oprávnění MŠMT pro pořádání rekvalifikačních kurzů. Předepsaná hodinová dotace těchto kurzů (80 hodin) nám připadá zbytečně velká.

Pořádek v systému přípravy vedoucích snad přinese iniciativa IDM, jenž přišel se školením vedoucích táborů v trvání 40 hodin a podobným způsobem připravuje školení vedoucích oddílů. Takový rozsah školení je z našeho hlediska vyhovující. Zaváděný systém IDM bychom doporučovali doplnit o všechny obory, které při práci s dětmi přicházejí do úvahy – například o školení zdravotníků.

Ing. Pavel Bublík, místopředseda ČTU

O vzdělávání v Letním domě

Občanské sdružení Letní dům pracuje s dětmi, jejichž životní zkušenost je spojena s traumatickými okamžiky (např. násilí ze strany nejbližších). Nároky na vzdělání a vzdělávání těch, kteří dětem nabízejí chráněné místo (naše pobytové aktivity se vždy opírají o vytvoření místa s chráněnou atmosférou), podporu, bezpečí, péči a zdravé limitování, jsou vysoké. Naše situace je oproti organizacím nabízejícím volnočasové aktivity odlišná. Naše občanské sdružení nabízí své „provázení“ dětem z dětských domovů. Slůvko „provázení“ užíváme proto, abychom zdůraznili, že dítě po své životní cestě kráčí samo a my mu vycházíme vstříc. Dítě se rozhoduje, zda „průvodce“ přijme nebo zvolí jinou cestu. Respektujeme osobnost a svébytnost „svých dětí“.

Již z výčtu využívaných metod v naší činnosti (např. artefietika, arteterapie, muzikoterapie, tvořivá dramatika...) vyplývá, že bez optimálně fungujícího vzdělávacího systému se neobejdeme. Vytváříme jej od roku 1997. Zprvu jsme jej hledali velmi živelně, tu a tam jsme záplatovali děravá místa.

Dnes je základem našeho systému odborné vedení všech aktivit. O vedení se starají lidé s příslušným vzděláním (sociální práce, speciální pedagogika, psychologie, medicína atd.). Oni jsou garancí, že se vše ve výchovně terapeutické práci s dětmi

bude odehrávat tak, jak má. Na jejich bedrech je vedení týmu a odborného programu. S touto první úrovní vzdělávání jsou spojeny odborné přípravy programu a týmové reflektivní schůzky. Každý socioterapeutický pobyt je plánován a připravován na základě znalostí potřeb dětské skupiny, která se bude pobytu účastnit, a reflexe je pro nás důležitým momentem ohlednutí se po tom, co se vydařilo a co ne a zároveň velkým zdrojem ke společnému vzdělávání se. Noví průvodci mají možnost se učit i prostřednictvím těchto setkání. V průběhu roku pro nás pořádáme semináře věnované problematice dětí vyrůstajících mimo rodinné prostředí a specifickým pracím v Letním domě.

Druhou úrovní ve vzdělávání je spolupráce s PhDr. Yvonnou Luckou a Doc. Janem Slavíkem. Tento druhý stupeň označujeme jako supervizi. Ta je opět otevřená všem, kdo se podílejí na „provázání“ dětí. Supervize nabízí vyrovnávání se s krizovými momenty v práci s dětmi z dětských domovů (a těch přirozeně není poskrovnu) a hledání možností, jak je dobře zvládnout. Supervize se také zaměřuje na týmovou spolupráci, ta je jedním z pilířů zmiňovaného „provázání“. Supervize nám umožňuje zkvalitňovat nabízený program socioterapeutických pobytů; obsahuje samozřejmě vzdělávací část. Třetí úrovní je účast v různých seminářích, kurzech a výcvicích zaměřených na psychoterapii a další využívané metody. Nabídka tohoto typu vzdělávání je v dnešní době velmi široká, i když ne vždy finančně dostupná.

V týmu Letního domu i přes značnou náročnost na všechny stránky osobnosti pracují převážně dobrovolníci. Jejich dobrovolnost se spojuje s velkým osobním nasazením a chutí lidsky i odborně růst.

Vzdělávání vnímáme jako nikdy neustávající proces hledání těch nejlepších cest.

Lucie Blažková, občanské sdružení Letní dům

Slovníček:

Arteterapie je psychoterapeutická a psychodiagnostická disciplína, která ke svým léčebným cílům využívá uměleckých, zejména výtvarných, forem a prostředků. Cílem v arteterapii není vytvoření uměleckého díla. Důraz je kladen na sebevyjádření, rozvíjení tvořivosti a schopnosti komunikovat.

Artefletika nepočítá se svým klinickým uplatněním. Prostřednictvím svého arteterapeutického charakteru do výchovy a vzdělávání přináší moment kultivace emocionální a hodnotové sféry vnitřního dětského světa a vytváří most mezi výtvarnou výchovou a arteterapií.

Muzikoterapie znamená léčbu hudbou.

Čotokva – Lesní škola Ligy lesní moudrosti

Cílem woodcraftu je výchova všestranně rozvinutého člověka, uskutečňovaná pomocí pobytu v přírodě jen s nejnepříjemnějšími vymoženostmi civilizace,

plnění činnů a dalších prvků, jak je vytyčil Ernest Thompson Seton. Na této cestě nám pomáhá náš systém vzdělávání, který má tradici již mnoho desetiletí. Naši lesní školou, zvanou Čotokva, prošli po obnově činnosti Ligy v roce 1990 všichni náčelníci kmenů (= vedoucí oddílů) a mnozí adepti na vedení kmenů.

Během prvních ročníků Čotokvy v první polovině 90. let jsme stanovili koncepci: během několika (zpravidla čtyř) prodloužených víkendů se účastníci z celé republiky sjeli buď do týpí nebo někam do sruhu v hezké přírodě, účastnili se 16 přednášek, rozdělených do skupin základní znalosti (woodcraft, Liga lesní moudrosti, kmenové zřízení, zdravotvěda), náčelnické zkoušky (vedení kmene – pedagogika, psychologie, organizace táboření, právní odpovědnost, právní subjektivita) a woodcrafterské a tábornické znalosti (turistika, táboření, příroda, ekologie, zálesácké dovednosti, dovednosti primitivních národů, woodcrafterská činnost a motivace pro kmene, rody a stráže, program a činnost kmene dětí a starších). Přednášeli lektori Ligy i externí. Po skončení přednášek probíhal, zpravidla v Praze, jeden zkouškový den. Tato Čotokva byla pro všechny velkým přínosem. Třebaže nás nedostatek času omezený na čtyři víkendy poněkud svazoval, zejména nebyl čas na více praktických činností, snažili jsme se prokládat přednášky různými ukázkami, hrami apod. V podobném duchu jsme v roce 1996 zavedli „Čotokvu Malé lóže“ – lesní školu pro náčelníky rodů (= rádce) ve věku 15 až 18 let. Tady jsme si mohli dovolit soustředit vše do jednoho celého týdne na konci srpna (což dětem, na rozdíl od dospělých, nečinilo časové problémy), díky čemuž bylo mnohem více času i na praktickou činnost. Jako zajímavost mohu uvést, že na začátku týdne byli účastníci rozděleni do týpí tak, aby lidé z jednoho kmene nebyli spolu, což zpočátku vedlo ke zklamání, ale už po dvou dnech byli všichni velmi spokojeni, že získali nové kamarády.

Předloni jsme pozměnili a sjednotili koncepci Čotokvy Malé i Velké lóže. Zavedli jsme bodový systém, podle něhož by si každý účastník měl hlídat bodové limity, účastnit se víkendových i týdenních školení podle svých možností, získávat body kromě zkoušek i písemnou práci, pomoci při zajišťování Čotokvy, plněním Orlich per apod. Tento systém získal „oficiální punc“ začleněním do akreditačního systému.

Celá Čotokva nové koncepce i jednotlivé přednášky byly pro účastníky velkým přínosem a byly velmi kladně hodnoceny, ovšem pro vedení Čotokvy přinesl nový systém určité problémy: předně jsme se potýkali s tím, že výrazné osobnosti (náčelníci kmenů) prošly už prvními běhy Čotokvy. Tak jsme školili spíše mladší, méně zkušené účastníky. Náčelníci některých kmenů byli poměrně nekritičtí a poslali nám adepty, jejichž znalosti a praxe

nebyly na moc dobré úrovni. Největší překážkou pro absolvování se ukázala naše představa o tom, že potenciální náčelníci kmenů by měli být natolik aktivními a samostatnými jedinci, že jim nebudeme vyhlašovat zkouškové dny, ale necháme je, aby si během roku sami vyhledali lektory a nashromáždili příslušné bodíky a podpisy. Bohužel, většina účastníků, jak se ukazuje, potřebuje být trochu „postrkována“, jinak nedotáhnou vše až do konce. A my nechceme ustoupit od své představy, že budoucí náčelníci kmenů by měli prokázat, že umějí být aktivní. Takže máme do budoucna co řešit.

Jiří Macek – Čiksika, Liga lesní moudrosti

Systém přípravy skautských vůdců

Vzdělávací systém Junáka – svazu skautů a skauetek ČR staví na dlouholetých zkušenostech a zároveň zohledňuje i moderní vzdělávací metody. Je zakotven v Řádu pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka.

Posláním vzdělávání vedoucích je především nalézt smysluplnou službu odpovídající věku, osobnosti, schopnostem a možnostem každého člena hnutí a pomáhat rozvíjet jejich přirozené schopnosti a dovednosti.

Vzdělávací systém Junáka je postaven tak, aby v každém článku vzdělávacího procesu poskytoval uchazečům znalosti a dovednosti, které jsou v dané situaci potřebné.

Struktura vzdělávání se dělí na dvě základní části: výchova a vzdělávání vedoucích a příprava odborných lektorů.

Prvním stupněm vzdělávání vedoucích je čekatelský kurz zakončený čekatelskou zkouškou. Tento základní stupeň je zaměřen především na praktické dovednosti potřebné pro běžný chod oddílů. Absolvente čekatelské zkoušky opravňuje držitele ke spoluúčasti na vedení oddílu a k vedení jednotlivých krátkodobých akcí.

Druhým stupněm vzdělávání vůdců oddílů je vůdcovský kurz zakončený vůdcovskou zkouškou. Cílem této zkoušky je zjistit, zda je kandidát schopen samostatně vést a vychovávat mládež, zda má potřebné osobnostní předpoklady, znalosti a dovednosti pedagogické, psychologické, organizační a právní, zda si je vědom odpovědnosti při výchově svěřené mládeže. Vůdcovská zkouška je rozdělena do čtrnácti oborů – psychologie, pedagogika, metodika vedení oddílů, vedení oddílů, organizace a právo, hospodaření, zdravotvěda, příroda a ekologie, táboření a příprava a vedení tábora, kultura a

estetika, tělovýchova a sport, myšlenkové základy skautingu a historie, mluvený projev, písemná práce. Absolvente vůdcovské zkoušky opravňuje držitele k samostatnému vedení oddílu nebo tábora. Vzdělávání instruktorů se opět dělí do dvou částí. Tyto dva typy vzdělávacích akcí jsou si navzájem rovné, jeden není předpokladem k druhému nebo naopak, jsou zaměřeny na výchovu a vzdělávání jiných typů lektorů.

Instruktorové lesní školy vychovávají instruktory vzdělávacích akcí. Instruktorová zkouška má prokázat, zda je uchazeč schopen po stránce pedagogické a osobnostní vést akce výchovy činovníků. Instruktorová kvalifikace je kvalifikace zaručující celkovou připravenost činovníka. Oproti tomu odborná činovnická kvalifikace (OČK) prokazuje hluboké odborné a metodické schopnosti a způsobilost uchazeče v určitém oboru skautské teorie nebo praxe. Držitelé OČK tvoří v jednotlivých oborech „odbornou veřejnost“, danou disciplínu rozvíjejí, zajišťují ji po stránce metodické a publikační, vytvářejí pro ni odborné zázemí, prezentují ji ostatním činovníkům a propagují ji.

Jana Dubská, Junák – svaz skautů a skauetek ČR

Sdružení bez vlastního vzdělávání

Občanské sdružení Altus

Nemáme vlastní vzdělávací systém, přesto se někteří naši členové vzdělávají. Dochází k tomu zejména na nejrůznějších akcích: CVVZ, kulatých stolech, školeních či setkáních. Určitě bychom neměli ale zapomenout na nejdůležitější vzdělávací metodu v našem sdružení. Praxi! Každodenní činnost je poznamenávána novými zkušenostmi, což jistě pod vzdělání patří též. Občas toto vzdělání bývá kruté, ale výsledky stojí za to! A navíc – učíme se celý život.

Roman Málek, jednatel O. S. Altus

Sdružení Azimut

Ano, podporujeme nějakou formu „řidičáku na dítě“, jak se tomu na CVVZ již mnoho let říká. Je přeci jen logické, že ten, kdo chce s dětmi pracovat, by k tomu měl mít nějaké vstupní předpoklady a vzdělání.

Vlastní systém vzdělávání naše malé sdružení nemá. Využíváme akreditovaných středisek v regionu (ČTU, DDM České Budějovice).

Vladimír Kubát – Wiki, AZIMUT

Příspěvky byly redakčně kráceny.

Jamboree

aneb
Kde se mladí lidé z celého světa
učí toleranci a spolupráci

Každé čtyři roky se setkávají zástupci skautů a skautek z téměř všech zemí světa, aby společně tábořili, pracovali, soutěžili, sportovali a navázali přátelství na celý život. Tato setkání, pořádaná již od roku 1920, nesou název jamboree (čti džemborí). Již 20. světové jamboree se uskutečnilo na přelomu loňského a letošního roku v Thajsku, na přímořské pláži Sattahip a zúčastnilo se jej na 30 tisíc skautů a skautek ze 150 států světa. Češi nechyběli – výprava čítala téměř sedmdesát účastníků, většinou ve věku 14 -17 let.

Skautské hnutí dnes působí ve 214 zemích světa a má téměř čtyřicet milionů členů, mezi nimi i více než padesát tisíc u nás, v Junáku – svazu skautů a skautek ČR. Mezinárodní setkání (nejen velká jamboree, ale i mnoho každoročních národních srazů se zahraniční účastí či výměny mezi jednotlivými oddíly) jsou proto velmi vhodným doplněním celoroční skautské činnosti. Mladí lidé si na nich v praxi ověří jazykové znalosti nabyté ve škole a naučí se spolupráci v mezinárodních týmech. Nejenže poznají i vzdálené země, o nichž dosud jen slyšeli, ale získají si přátele skutečně po celém světě. Taková „zeměpisná“ zkušenost není o memorování faktů, ale především o osobním prožitku, který dá mnohem více. Ani o poučení není na jamboree nouze – to thajské zahrnovalo i aktivity v Městceku vědy (možnost

vyzkoušet si na vlastní kůži, jak funguje nejnovější technika) nebo v tzv. Globální rozvojové vesnici (tady prezentovala atraktivní formou své programy většina světových organizací a agentur OSN, otevřel ji generální tajemník UNESCO Koičiro Matura). V Křížovatce kultur se každý mohl seznámit s lidovými tradicemi řady zemí – například aktivní hrou na tradiční asijské hudební nástroje, pečením italské minipizzy či zdobením kraslic a perníčků a paličkováním v české části.

Účast na jamboree je zároveň významnou reprezentací státu. Ne nadarmo český velvyslanec v Thajsku prohlásil, že „skautská výprava je tady teď takovým druhým českým velvyslanectvím“. Prezident Václav Havel, v dětství také skaut, zaslal účastníkům pozdravný dopis, otištěný v jamboreeovém deníku. Vedoucí české výpravy Petr Mikeš měl zase možnost

pohovořit si se švédským králem, jenž na tábořišti dokonce přespal ve stanu.

Češi ostatním účastníkům představili především typický podsadový tábor, vynález českých skautů z roku 1913, který se pro svou výjimečnost těšil pozornosti davů a jako zvláštní dar jej od vedoucího české výpravy převzal osobně thajský ministr školství. Budou postaveny – vždy po jedné podsadě – na skautských tábořištích po celém Thajsku.

Skauti naši zemi představili i dalšími způsoby – nechali ostatní vyzkoušet si lidové vánoční a velikonocní tradice včetně zdobení kraslic, učili kolemjdoucí lasovat, předvedli program lidových tanců a country písniček. Hosty a sousedy z Japonska, USA či domorodé Thajce pohostili nefalšovanými bramboráky a křížalami, a kromě lasování jim ukázali například, jak se hraje kuličky. Také provedli mezi účastníky malý sociologický průzkum znalostí o České republice a jejich osobnostech. Překvapilo je, jak dobře se například thajští chlapci vyznají v českém fotbalu, ale naopak sousední Němci o nás mnohdy nevěděli téměř nic. Po jamboree si to už jistě nespolejou!

Představení české výpravy, zpravodajství a fotografie z jamboree naleznete na www.skaut.cz/thajsko. V současné době putuje po osmi trasách po celé České republice výstava fotografií Jana Šibíka, který život na jamboree v Thajsku zachytil. Nenechte si ji ujít!

Výprava Junáka na 20. světové skautské jamboree tímto vyjadřuje vděčnost Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které ji finančně podpořilo z prostředků programu Zahraničí.

Text a foto Pavel Trantina, Junák

Křesadlo: poděkování dobrovolníkům

Myšlenka ocenění dobrovolníků výroční cenou vznikla v rámci akcí Mezinárodního roku dobrovolníků 2001. Tehdy se zástupci Národního dobrovolnického centra dozvěděli o existenci takových ocenění v některých okolních zemích, například v Maďarsku. Tam podobnou cenu předává každoročně prezident. Při hledání názvu se postupně objevovaly nejrůznější nápady. Třeba cena Ferdy Mravence – práce všeho druhu. Ale vzhledem k tomu, že Ferda je ryze česká figurka, přiklonili se autoři projektu k názvu **KŘESADLO – cena pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci.**

A protože vedoucí sdružení dětí a mládeže patří mezi dobrovolníky také, byli jsme zvědaví, zda se mezi oceněnými jejich zástupci objeví.

V loňském roce mělo předání cen Křesadlo svou premiéru na Novoměstské radnici v Praze. Stejně místo zvolili pořadatelé i letos. Sál radnice se ve středu 26. února 2003 zaplnil natolik, že bylo ještě třeba přinést další židle. Delší byl oproti prvnímu ročníku i seznam navržených dobrovolníků. Ne snad proto, že by dobrovolníků tak dramaticky přibývalo, ale že se našli lidé, kteří pochopili, že takovouto aktivitu je třeba ocenit, a na cenu je navrhli. A tak měla komise složená ze zástupců neziskových organizací, novinářů i představitelů města velmi obtížný úkol. Vyřešila jej šalamounsky – vybrala deset osobností, jež obdrží křesadlo a pro dalších dvanáct dobrovolníků připravila diplom a poděkování.

Slavnostní předávání cen provázela hudební skupina (též složená z dobrovolníků). A protože 90% dobrovolníků jsou ženy, rozhodli se pořadatelé pozvat na zahájení muže – herce Divadla na Fidlovačce – Tomáše Töpfera. Připomněl, že je dobře, že jsou lidé, kteří chápou, že tou největší hodnotou nejsou peníze, ale že jsou na světě ještě jiné – trvalejší hodnoty: poděkování, vděčnost, úsměv.

Poté, co byly předány diplomy dvanácti oceněným dobrovolníkům, přišlo na řadu předávání křesadel. Z rukou primátora hlavního města Pavla Béma a ředitelky Národního dobrovolnického centra Hestia Olgy Sozanské obdrželi dřevěné křesadlo:

Věra Urbancová – Klub žen s nádorovým onemocněním

Mgr. Marie Kulichová – Asociace malých debru-járů ČR

Aleš Sedláček – Liga lesní moudrosti Walden

Anica Dvořáková – Český klub ohluchlých

David Čáp – Máme otevřeno?

Ivana Šplíchalová – Klub interaktivního domu Motol

Mgr. Jana Volencová – Okamžik

Jaroslav Jiruška – Naděje

Eva Žůrková – SOS centrum SKP Diakonie ČCE

Ing. Antonín Maděra – Sdružení hasičů ČMS

Proč a za co byli navrženi, se můžete dočíst na stránkách www.dobrovolnik.cz.

Tečkou za slavnostním setkáním byla slova pražského primátora Pavla Béma, jenž poděkoval nejen všem oceněným, ale i všem bezejmenným a pro širokou veřejnost neznámým dobrovolníkům.

Není to jen tak obyčejné křesadlo

Základ křesadla je dřevěný, ale opravdu křesá, jak se mohli jejich noví majitelé sami přesvědčit.

O tom, že od nápadu k jeho realizaci nemusí být cesta jednoduchá, zajímavě vypráví na stránkách www.dobrovolnik.cz Jiří Tošner:

„Problém nastal při výrobě Křesadla.

Zadali jsme návrh výtvarnici, která ale nemohla nalézt žádný vzor. V muzeích jsou často dva kameny, kterými se o sebe křeše, někteří znali z dětství mechanické kovové křesadlo na zapalování plynového sporáku – je to velmi důmyslný předmět, ohnutý kovový pásek se škrtačím kamínkem. V ilustracích k pohádkám Hanse Christiana Andersena je na obrázcích křesadlo v rukách lidiček vždy velmi nejasně zobrazeno – možná i ilustrátor měl podobné potíže. Nakonec výtvarnice udělala několik návrhů, komise jeden vybrala a student Akademie výtvarných umění pan Papcún je již druhým rokem vyrábí.

Je to tedy trochu předmět hodný Járy Cimrmana, ale podstatné je jeho poslání, že dobrovolníci pomáhají vykřesat jiskry lidství.“

Radka Páleníková

Držiteli křesadla se stali i zástupci sdružení České rady dětí a mládeže. Bezprostředně po ocenění jsme jim položili několik otázek.

Marie Kulichová
– Asociace malých debružárů ČR

Za co jste dostala cenu Křesadlo?

Za dobrovolnickou práci v oddíle malých debružárů, kterou už téměř 12 let dělám na základní škole v Břečtanové ulici na Zahradním Městě v Praze 10. Vedu tam klub, kde se stýkáme všichni takto „potrefení“, jak se říká. Děti tu dělají různé fyzikální a chemické pokusy, řeší hlavolamy a podobně.

Co vás na této dobrovolné práci nejvíc baví?

Dříve, když jsem učila fyziku, mi to docela dobře pomáhalo při výuce, protože určité věci, které se při fyzice berou, jsou nezáživné. S partou debružárů jsme dětem ukázali pokusy, ne na nějakých monstrózních přístrojích, ale na takových, jež jsme si vyrobili sami. Třeba atmosférický tlak se dá předvádět s pomocí obyčejné plastové láhve či nafukovacího balónku.

Všimne si někdo vaší činnosti?

Já myslím, že dost lidí si všimne, že tu práci s dětmi děláme. Že využíváme jejich volný čas a zaměstnáváme je jinou činností, než je sezení doma u počítače nebo televize.

Proč se dobrovolnictví věnujete, proč svůj volný čas dáváte cizím dětem?

Asi mě původní povolání učitelky ve mně zanechalo tu touhu s dětmi pracovat a hrát si, takže i teď, když jsem v důchodu, se tomu dál věnuji a jsem spokojená. Chodíme s dětmi i do divadla, jezdíme na výlety na sobotu a neděli. Dělám spolu spoustu věcí, abychom si užili a byli hodně pohromadě.

Aleš Sedláček
– náčelník Ligy lesní moudrosti

Za co jste dostal cenu Křesadlo?

To je dost složité. Můj život se skládá z tolika různých činností, že rozdíl mezi dobrovolnou a nedobrovolnou prací se mi už dost smývá. Tomu, co mne baví, jsem podřídil všechno, co dělám, i svoje zaměstnání, takže by se dalo říct, že tu dobrovolnou činnost dělám pořád. Cenu jsem zřejmě dostal za šíření myšlenky woodcraftu, jejímž původcem je Ernest Thompson Seton. Je to nejstarší výchovné hnutí na této planetě, alespoň pokud je nám známo, letos jsme oslavili sto let. Souvisí to hodně s návratem k přírodě a k primitivním technologiím, s mravním zákonem. Je to vlastně systém výchovy, který se snažíme praktikovat na sobě samých i na osobách nám svěřených, a těch je hodně. Dá se říct, že jsme dětská organizace zabývající se výchovou nejen dětí, ale i dospělých, protože náš systém výchovy je celoživotní.

V úvodu jste krásně řekl, že se vám smývá rozdíl mezi dobrovolnou a nedobrovolnou prací. Zkuste nám to trochu přiblížit.

Dobrovolná práce má nějaký společenský význam a nikdo za ni nezaplatí. Mám profesionální zaměstnání, které mne živí a já si naštěstí vymyslel takové, jež mi umožňuje věnovat se i té mé dobrovolné činnosti. Ale samozřejmě to odnášejí lidé, kteří na mne pracují, protože já jsem kapitalista a chlapani v práci si špiní ruce a musí trpět, že já se věnuji bohulibým činnostem, takže díky nim mám co jíst.

Dnes jste byl oceněn. Dá se říci, že jste tím dosáhl jistého vrcholu? Že byste už mohl skončit?

Náš výchovný systém je právě o tom, že vrchol je ještě hodně daleko. Dnes tu se mnou byli naši starší kamarádi – členové, kterým je třeba osmdesát let a toho pomyslného vrcholu ještě nedosáhli, takže myslím, že do konce života mám ještě co dělat.

Ing. Antonín Maděra
– Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Za jakou činnost jste dostal cenu?

Ocenění jsem dostal za dlouhou dobrovolnickou činnost v požární ochraně a za aktivní účast při likvidaci následků povodní 2002 v rámci hl.m. Prahy.

Jak dlouho se věnujete této činnosti a co vás na ní baví?

Dobrovolnické činnosti v požární ochraně se věnuji od devíti let. Nejdříve to bylo v kolektivu mladých hasičů v Meziboří v okrese Most, dále ve funkci velitele jednotky PO a po přestěhování do Prahy jsem se zapojil do činnosti ve Sboru dobrovolných hasičů v Praze 4 – Chodov, kde zastávám funkci náměstka starosty Sboru. V roce 1998 jsem byl zvolen starostou Městského sdružení hasičů hl.m. Prahy a tuto funkci vykonávám dodnes.

Činnost na úseku požární ochrany mě zaujala zejména tím, že to není činnost úzce zaměřená na určitý druh práce, ale rozsah činnosti je hodně široký. Při své činnosti přicházím do kontaktu se členy různého věku – od dětí školního věku až po seniory, tj. s nejstaršími členy svého sdružení. Co mě baví na této práci, lze asi těžko říct, aby to nevyznělo jako fráze. Každopádně se hasičina stala mým koníčkem, zatím mě to baví, a tak se této činnosti věnuji.

Co vás k tomu přivedlo?

Na Meziboří, kde jsem bydlel, byl Sbor dobrovolných hasičů aktivní a pracoval i s dětmi. Protože se jednalo o zajímavou a různorodou činnost, která nás zaujala, zapojili jsme se také.

*Všem oceněným dobrovolníkům
blahopřejeme a děkujeme
za rozhovor.*

*Další informace na www.adam.cz,
www.dobrovolnik.cz*

Jaká bude rozšířená Evropská unie pro mladé

Konference EUR-OP-A – *Europe, organised participation and access, čili Evropa, organizovaná participace a přístup (do EU)* – pořádaná litevskou národní radou mládeže LIJOT a Evropským fórem mládeže proběhla ve Vilniusu ve dnech 6. – 9. února a zabývala se uplatňováním závěrů Bílé knihy EU o mládeži – především v budoucích členských zemích Evropské unie. Zúčastnili se jí zástupci národních rad mládeže a organizací dětí a mládeže z třinácti kandidátských zemí a Norska a vládních institucí zodpovědných za mládež, Evropské komise a Řeckého předsednictví EU.

Pořadatelé oslovili jako garanta české účasti ČRD M coby reprezentativního partnera – Českou republiku tedy reprezentoval místopředseda České rady dětí a mládeže Pavel Trantina, druhé místo ČRD M nabídla Kruhu sdružení dětí a mládeže (T. Petříček z Mladých sociálních demokratů).

Konference byla přínosná především z hlediska získání zahraničních podnětů pro právě probíhající práce na koncepci státní politiky a zákonu o podpoře práci s dětmi a mládeží.

Akce navázala na Konferenci „13 4 10“ (blížejší informace jste mohli nalézt v Arše 5-6/2002) pořádanou v loňském roce v Budapešti a na další akce, stejně jako na různé národní konference a konzultace v zúčastněných zemích. Zahájila ji ministryně práce a sociálních věcí Litvy paní Blinkevičiūtė a setrvala na ní dokonce několik hodin během prvního dne jednání.

Účastníci nejprve vyslechli informace o vývoji aplikace Bílé knihy ze strany Evropské komise a o postoji Evropského fóra mládeže k tomuto procesu. Poté se věnovali diskusím o šesti zásadních tématech, jimiž jsou národní

politiky mládeže a legislativa vůči dětem a mládeži, informace pro mládež a účast mladých lidí na rozhodování, dobrovolné aktivity mladých lidí a lepší porozumění mladým lidem (výzkum). Na závěr se setkali se zástupci litevských sdružení dětí a mládeže při neformálním informačním „trhu“ a představili si navzájem zajímavé projekty.

Konference se usnesla na deklaraci, určené národním ministerstvům a orgánům Evropské unie, z níž vyjímáme:

Účastníci konference uvítali Bílou knihu o mládeži a rozhodnutí Rady ministrů o rámci evropské spolupráce na poli mládeže. Podpořili roli danou organizacím dětí a mládeže v zavádění tzv. „otevřené metody koordinace“ v oblasti práce s mládeží, jakkoliv by zapojení organizací mládeže mělo být umožněno dříve v rámci celého procesu.

Myšlenka rovné účasti všech kandidátských zemí by měla být zajištěna silným povzbuzováním aktivní účasti organizací dětí a mládeže z těchto zemí v otevřené metodě koordinace...

Žádáme proto národní ministerstva zodpovědná za děti a mládež, aby:

- zajistila pro mladé lidi účast v rozhodovacích procesech na všech úrovních (EU, národní, regionální a místní);
- poskytla potřebný zákonný základ pro rozvoj politik (přístupů) vůči dětem a mládeži a rozvoj nevládních organizací dětí a mládeže;
- pomáhala rozvoji nevládních organizací dětí a mládeže za

současného zajištění dostatečné finanční podpory;

- vytvořila celistvou politiku vůči dětem a mládeži a akční plán s mezirezortním přístupem, zahrnující spolupráci s nevládním sektorem prostřednictvím spolupráce (tzv. co-management);
- garantovala dostatečné finanční zdroje pro zavádění rezoluce Rady ministrů v oblasti dětí a mládeže;
- zajistila průběžný průzkum v oblasti mládeže.

Dále vyzýváme evropské instituce, aby:

- hájily záměr doplnit do Evropské ústavní smlouvy článek o mládeži, jenž by zdůraznil, že mládež je prioritou EU;
- dále rozvinuly stávající Program Mládež tak, aby byl lépe přístupný nevládním organizacím dětí a mládeže jakékoliv velikosti a aby zvláštní program pro děti a mládež EU pokračoval jako nástupce stávajícího programu;
- zajistily náležitou finanční podporu mezinárodních nevládních organizací, které významně přispívají k rozvoji občanské společnosti a zastupují široké zájmy mladých lidí;
- vytvořily společné ukazatele pro výzkum dětí a mládeže tak, aby bylo možné porovnávat jednotlivé členské a kandidátské země a aby se zlepšila možnost výsledky typizovat;
- ustavily Evropskou agenturu pro výzkum dětí a mládeže za spolupráce Rady Evropy, Evropské komise a národních výzkumných institutů, jejímž cílem by byla koordinace a sběr informací o situaci dětí a mládeže v Evropě.

Text a foto Pavel Trantina

Proti neočekávaným událostem: životní pojištění

Stále více lidí si volí za svoji celoživotní pojišťovnu právě Generali.

V roce 2002 jsme byli svědky opravdového boomu životního pojištění. Bezesporu tomu tak bylo v souvislosti s daňovými úlevami, které jsou již třetím rokem v platnosti. Životní pojištění se pomalu a jistě stává neodmyslitelnou součástí zabezpečení pro celou řadu lidí. Ve skutečnosti není jen finančně zajímavé při vyplňování daňového priznání, ale je především výrazem odpovědnosti jedince vůči svému okolí. Postojem člověka, kterému není lhostejné, jaké následky by mohly představovat vážné úrazy, onemocnění či dokonce smrt pojištěného pro jeho okolí.

Proč životní pojištění?

Životní pojištění plní roli zabezpečení, ochrany proti nenadálým událostem. Připomeneme-li roli životního pojištění též z pohledu finančního zabezpečení jako formu spoření finančních prostředků, pak životní pojištění představuje unikátní produkt, který v určitých kombinacích (typicky kapitálové životní pojištění) kloubí rizikovou složku se spořením. Z nabídky produktů životního pojištění Generali lze vybrat produkty, které díky svému rozsahu a variabilitě je možné nabídnout každému

– tedy od nemluvněte až po věkově pokročilejší.

Stále více lidí...

Zkušenost pracovníků pojišťovny Generali se dá shrnout do následující informace: V průběhu roku 2002 velká většina klientů jednoznačně preferovala obě výhody – daňovou i spořicí – a uzavírala smlouvy kapitálového životního pojištění, či zvolila cestu pro uzavření pojištění investičního. Většina z nich splňuje podmínky daňového zvýhodnění.

Životní pojištění jako zaměstnanecký bonus

Za zcela nový fenomén v oblasti daňově zvýhodněného životního pojištění lze stále považovat nárůst pojištěk hrazených zaměstnancům jejich zaměstnavatelem. Stále více se potvrzuje, že daňové zvýhodnění životního pojištění je nejen zajímavé pro firemní klientelu, ale současně výrazně podnětné, neboť efekt pro zaměstnance a zaměstnavatele díky úspoře na sociálním a zdravotním pojištění je v porovnání s efektem navýšení hrubé mzdy jednoznačný. Řada firem tak volí cestu, jak své zaměstnance motivovat rozšířením dalších sociálních

výhod, nastavením stabilizačního či věrnostního programu.

Generali je ta správná volba?

Zní to možná jako reklama, ale stejnou otázku kladou pracovníkům Generali lidé každodenně. Odpověď našlo už více než 50.000 klientů životního pojištění, kteří jsou toho názoru, že finanční prostředky pro správu a jejich péči je možné svěřovat jen osvědčeným a renomovaným společnostem. Generali Pojišťovna a.s. má mnohaletou tradici (vzpomeňme založení společnosti roku 1832). Od svého obnoveného působení v České republice patří mezi deset největších pojišťoven s vysokou dynamikou růstu.

To vše podtrženo zázemím mezinárodního concernu s ratingovým ohodnocením AA. Jednou větou: za Generali hovoří historie a úspěšná současnost.

Ing. Petr Hájek

vedoucí oddělení pojištění osob

Generali Pojišťovna a.s.

Generální ředitelství

Bělehradská 132, 120 84 Praha 2

Telefon 221091 000

Telefax 221091 300

Bezplatná infolinka: 800 150 155

E-mail: servis@generali.cz

Internet: www.generali.cz

Informace z Kanceláře ČRDM ohledně pojištění:

Podrobnější informace k administraci úrazového pojištění budou k dispozici na valném shromáždění a dále v průběhu dubna prostřednictvím elektronické pošty a internetových stránek. Formuláře „Oznámení o úraze“ zůstávají v platnosti i pro letošní rok, Kancelář je rozeslala na základě vašich požadavků. Jelikož se jedná o obecně platný formulář, lze jej vyzvednout i na kterékoli pobočce Generali. Vzor vyplněného formuláře a odpovědi na nejčastější dotazy naleznete na www.crdm.cz. Nemáte-li kopii či neznáte-li číslo odpovědnostní pojistky, obraťte se na Kancelář s žádostí o zaslání. Odpovědnostní pojistka není uvedena na internetových stránkách.

V těchto týdnech revidujeme využívání cestovní pojistky a budeme jednat s Generali o možných úpravách. ČRDM iniciovala u Generali též smlouvu na pojištění majetku. V současnosti se návrhem smlouvy zabývají ekonomové sdružení Junák a Pionýr.

S jakýmkoli dotazy ohledně odpovědnostní pojistky se obraťte na účetní Kanceláře ČRDM Annu Podsedníkovou, tel. 234 621 542, e-mail: ucetni@adam.cz; ohledně ostatních pojištěk na zást. ředitele Kanceláře Hanu Konopiskou, tel. 234 621 209, e-mail: zastcrdm@adam.cz.

Zpravodaj ČRDM o výchově
a využití volného času dětí a mládeže

ARCHA

Registrace Ministerstvem kultury: MK ČR 8135

Tematická skupina 13A/A8, ISSN 1212 - 5016

Podávání novinových zásilek povoleno

Českou poštou, s.p., odštepňý závod Přeprava,

č.j. 1259/99 ze dne 29. 3. 1999

Redakce: Jakub Kořínek - vedoucí redaktor,

Mgr. Hana Konopiská, Mgr. Jiří Zajíc

Adresa redakce: Česká rada dětí a mládeže

Senovážné náměstí 977/24, 116 47 Praha 1

tel: 234 621 379, fax: 234 621 541

e-mail: archa@adam.cz

IČO: 68379439

Graf. úprava a sazba Michala Rocmanová akad. mal.

Tiskne TG TISK s.r.o. Lanškroun

Fotografie z archivů členských sdružení ČRDM

Príspevky přijímáme nejlépe ve Word 7.0 nebo RTF

Vychází 8 x za rok

Mluvme spolu

Letos – ještě mnohem silněji než v předchozích letech – se ČRDM snaží o to, aby Bambiriáda nezůstala jen atraktivním víkendem plným zábavy, ale byla účinným „nástrojem komunikace“ s veřejností. Jsme přesvědčeni, že máme důležité poselství o ohromném významu výchovy a těch, kteří se jí věnují. A současně nás opravdu zajímá, co si o tom ostatní myslí, co od nás očekávají, čím nám chtějí pomoci. Jedním z „prostorů dialogu“, jenž k tomu má sloužit, je seriál setkání mladých lidí – jednak těch, kteří se angažují v parlamentech dětí a mládeže, jednak činovníků sdružení dětí a mládeže – se zajímavými osobnostmi veřejné sféry. To se skrývá pod titulkem aktivity „Mluvme spolu“, kterou spolu s ČRDM pořádá YMCA Team a sdružení DUHA. Jak vypadaly dosud uskutečněné bambiriádní kulaté stoly se dočtete dále.

Doc. MUDr. Jaroslava Moserová

Velký zájem a neformální atmosféra. Takovými slovy lze stručně charakterizovat setkání se senátorkou Jaroslavou Moserovou v ymkařském klubu „Mluvme spolu“ 25. února.

Bylo to již druhé setkání s paní senátorkou v krátké době, a byla jím zahájena i Bambiriáda 2003, jež ponese poselství, které se tak či onak týká každého z nás: Čím pomůžeme naplnit srdce našich dětí, tím ony naplní náš svět.

Intenzivních devadesát minut zahájila předsedkyně ČRDM Jana Vohralíková. Omluvila se paní senátorce za smělou, když besedu všude propagovala jejími slovy z předešlého setkání: I ženská na to může mít! Paní senátorka se

zavřela naoko přísně a rezolutně prohlásila: „Takhle jsem to vůbec neřekla. Já jsem řekla, že ženská na to má!“ Díky tomuto úvodu zavládla v přeplněném sále od počátku velmi přátelská nálada, která přetrvávala až do závěru diskuse.

Martin Mejstřík

„Maximálně hodinu a půl,“ trochu omluvně, ale důrazně si hned na začátku vymínil Martin Mejstřík. Před třinácti lety studentský vůdce, dnes senátor.

Zhruba dvacítkou vybraných zástupců žákovských a studentských parlamentů se s ním 5. března setkala v kavárně Vesmírna, kterou provozuje sdružení „Máme otevřeno?“. Když zpočátku hovořil

o svých začátcích ve vlačáckém oddílu v Liberci, přítomní „mladíci“ se ještě osmělovali. Vzpomínky na studijní léta už přítomné inspirovaly k prezentaci vlastních, často negativních, zkušeností se současným školstvím – docela si notovali. „Skutečná palba“ začala, při debatě o aktuálních problémech, jako práce médií, reálné fungování demokracie nebo situace kolem Iráku. Přestože se diskuse protáhla na dvě hodiny, loučil se Martin Mejstřík docela pracně.

JUDr. Petra Buzková

„Já se vám omlouvám, ale toto je jediný bod programu, který jsem dnes nezrušila,“ řekla ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Petra Buzková, když asi s hodinovým zpožděním dosedla ve čtvrtek 13. března v klubu Rubin do židle pro hosta „bambiriádních“ kulatých stolů. Dlouho se nezdržela, čekalo ji ještě živé vysílání na Frekvenci 1. (Získání místečka v jejím rozvrhu bylo i tak významným úspěchem.) A tak zástupci dětských a žákovských parlamentů většinu odpoledne diskutovali s ředitelem odboru mládeže MŠMT Mgr. Jindřichem Fryčem. Ač tato varianta nebyla plánovaná, rozhodně se ukázala zajímavou a přínosnou. Petry Buzkové se účastníci ptali například

na nízké platy vysokoškolských učitelů nebo na navrhované zrušení školních osnov. Paní ministryně odsoudila projevy, které tvrdí, že školství je v katastrofálním stavu (vyjádřil se tak v minulé besedě senátor Mejstřík), a řekla, že jsou nepravdivé. Snažila se to dokázat přítomným na některých faktech.

Ještě před odjezdem přislíbila Petra Buzková záštitu nad projektem národního parlamentu dětí a mládeže a dodala, že trochu úspěšné setkání všem ráda vynahradí v náhradním termínu.

